poolest võistelda »Sakala« ning «Eesti Postimehega» ja 1881. a. suvel andis A., pärast seda, kui katse lehte Tallinna üle viia ülema trükivalitsuse vastuseismisel äpardus, lehe väljaandmise õiguse Jaak Järvele (vt.) edasi, kes teda Tallinnas »Virulase« nime all hakkas välja andma. Lehe toimetajana tõusis A.-ile iseärane sekeldus, küll esimene sellelaadiline eesti ajakirjanduse alal: Liivimaa õuekohtu otsusega karistati A. Ainti 1881. a. sügisel 6-kuulise vangistusega lehes ilmunud kirjutise eest, milles leiti mõne Tartu sillakohtu liikme »lugupidamisele ja seisukorrale kahjutegemist«. Pärast seda elas A. mõned a. a. Tallinnas, ajades eraviisil kohtuasju, ja rändas siis Venemaale, kus ka suri. *J. K.*

AKEL, Friedrich Karl, sünd. 24. VIII 1871 Pärnumaal Halliste klk. Kaubi karjamõisa omaniku pojana. Alghariduse omandas A. a. 1881—83 Viljandi elementaarkoolis Kuhlbarsi juhatusel ja a. 1883—87 Viljandi kreiskoolis. Vastu isa tahtmist, kes pojast põllumeest tahtis teha, astus A. a. 1889 Tartu kroonugümnaasiumi ja lõpetas selle a. 1892. A. 1892—97 õppis A. Tartu ülikoolis arstiteadust, olles Eesti Üliõpilaste Seltsi liige ja a. 1897 selle esimees. Üliõpilasena sai A. ühe auhinna-töö eest kuldauraha. Ülikooli lõpetamise järel töötas A. assistendina lühemat aega Tartu polikliinikus, a. 1898—99 ja 1901—02 Riias Reimers'i nimelises silmakliinikus, a. 1899—1901 Varssavis Ujasdovi haigemajas ja mõnda aega Berliinis, Praagas ja Leipzigis. 1902. a. oktoobris asus A. silmaarstina Tallinna, kuhu ta, välja arvatud Jaapani sõjas viibimise aeg a. 1904—05, alaliselt elama jäi. 1907. a. asutas A. ühes teiste eesti arstidega Eesti arstide haigemaja, 1912. a. avas ta erasilmakliiniku, mille ta enamlaste võimule pääsmise ajul ajutiselt sulges. Seltskondlikust tegevusest võttis A. Tallinnas viibides õieti elavalt osa. Nii on ta olnud »Põhja-Balti Arstide Seltsi« ja »Tallinna Rahvahariduse Seltsi« juhatuse liikmeks, »Kalevi«, teatri osaühingu »Estoonia« ja Tallinna Eesti Seltsi »Estoonia« esimeheks, »Tallinna Krediit-Ühisuse« ja pärastise »Krediitpanga« nõukogu liikmeks ja esimeheks, kord ka juhatuse liikmeks, Tallinna linna-volikogu liikmeks ja volikogu juhatajaks. Kui eesti luteriusu konsistoorium ellu kutsuti, toimis A. a. 1920—22 selle esimese abipresidendina. Politiliselt meelsuselt kuulus A. edu-, hiljemini rahvaerakonda, kuid liitus kristliku rahvaerakonna asutamise järel viimasega. 1922. a. aprillis määras K. Pätsi valitsus A.-i erakorraliseks saadikuks ja täisvoliliseks ministriks Soome valitsuse juurde. Teise Riigikogu ajal oli A. 1923. a. augustist 1924. a. märtsini K. Pätsi kabinetis välisministriks. Kui Pätsi valitsus langes tööerakonna- ja pahema tiiva opositsiooni ning majanduslikkude raskuste survel, moodustas A. 1924. a. märtsis kabineti, mis koostus ainult keskerakondade esindajaist ja milles rahaminister O. Strandmann (vt.) ägedas vastolus põllumeeste-kogudega läbi viis mõningad reformid margakursi stabiliseerimise ja majanduselu tervendamise sihis. Enamlise riigipöörde katse 1. XII 1924. a. tekitas aga tarbe suurema koalitsiooni järgi. Et selle loomist võimaldada, astus A. 1924. a. detsembris terve kabinetiga ametist ära, andes ruumi J. Jaaksoni valitsusele, mis toetus kõigile Eesti riikluse alusel seisvaile erakonnile. *T.*

AKERMANN, Franz v., sünd. Liivimaal 17. IX 1802, oli kodu-kooliõpetajaks Liivi- ja Kuramaal, lõpetas Tartu ülikooli a. 1834; 1834—55 Äksi koguduse õpetaja; suri 15. III 1855. — A. on »*Augustana*« eesti keelde tõlkinud ja kogunud palju aineid Wiedemanni sõnastikule. A.-i tööd: 1. »Lühhike risti-usso õppetus« etc. (Tartus, 1839, 28 lk.); 2. »Lühhikenne Luggemisse ramatokenne Lastele«, 1841, 31 lk.; 3. »A. B. D. ja Luggemisse Ramat«, I tr. 1841, 56 lk., II tr. 1852, 46 lk.; 4. »Piibli-ramato juttustamissed«, 1851, 100 lk.

Napiersky, Pred. Lex., 90; Keussler, Forts. 43; *Alb. Acad.*, lk. 116. *E. P.*

AKSAKOV, Ivan, 1823—1886, kirjanik Sergei A.-i poeg, kuulus publitsist ja Vene slavofiilide juht, edustas Aleksander II reformide ajajärgul ajalehtedes „День" ja „Москва" slavofiilide kava, nõudes kodanikuvabaduste teostamist ja tõelisi reforme talupoegade huvides; kaotab a. 1868 ajalehtede väljaandmise õiguse, saab a. 1880 uuesti loa välja anda ajalehte „Русь", mida ta nüüd oma surmani teeb. Oma ajalehtedes, peaasjalikult „Москва's", peatub A. sageli ka Balti küsimuste juures, refereerib pikalt J. Samarini välismaal avaldatud tööd „Окраины Россіи", polemiseerib Bock'i »Livländ. Beiträge'dega« ja Balti-Saksa ajakirjandusega. A. leiab, et talurahva vabastamine Baltimail uue teguri — vaba talupoja-seisuse — on loonud ja sellega Vene valitsusele uued kohustused peale pannud. Venemaa ei võivat enam kinni pidada saksa vähemusrahvusele hoopis teistel tingimustel antud privileegidest, vaid olevat kohustatud ära kaotama terves ilmas ainukese »sotsiaalsete ülekohtute ja ajalooliste harulduste muuseumi«, mis seni Vene valitsuse kaitsel nagu mingi klaaskupli all Baltimaal on säilinud. Baltimaa üksteise vastu vaenuliste rahvuste lepitamine olevat teostatav ainult erapooletul pinnal — nende alistamisega ühisele Vene riiklikule põhimõttele. —